

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Valokuva: Hanna Tarkiainen

Äidinkielen ja kirjallisuuden 9. luokan oppimistulosten arviointi vuonna 2014: keskiössä kielentuntemus ja kirjoittaminen

Kielentuntemuksen viitekehys

POPS 2004

Kielentuntemuksen tehtävissä mitattiin, miten hyvin oppilas

- 1) ymmärtää, että tilanne ja tarkoitus vaikuttavat kielellisen ilmauksen valintaan
- 2) tunnistaa erityyppisiä ilmauksia ja osaa tulkita niiden merkityksiä käyttöyhteydessään
- 3) hallitsee yleiskielen normeja.

Tehtävät vaihtelivat vaikeustasoltaan, tehtävätyypiltään ja ajattelun tasoltaan.

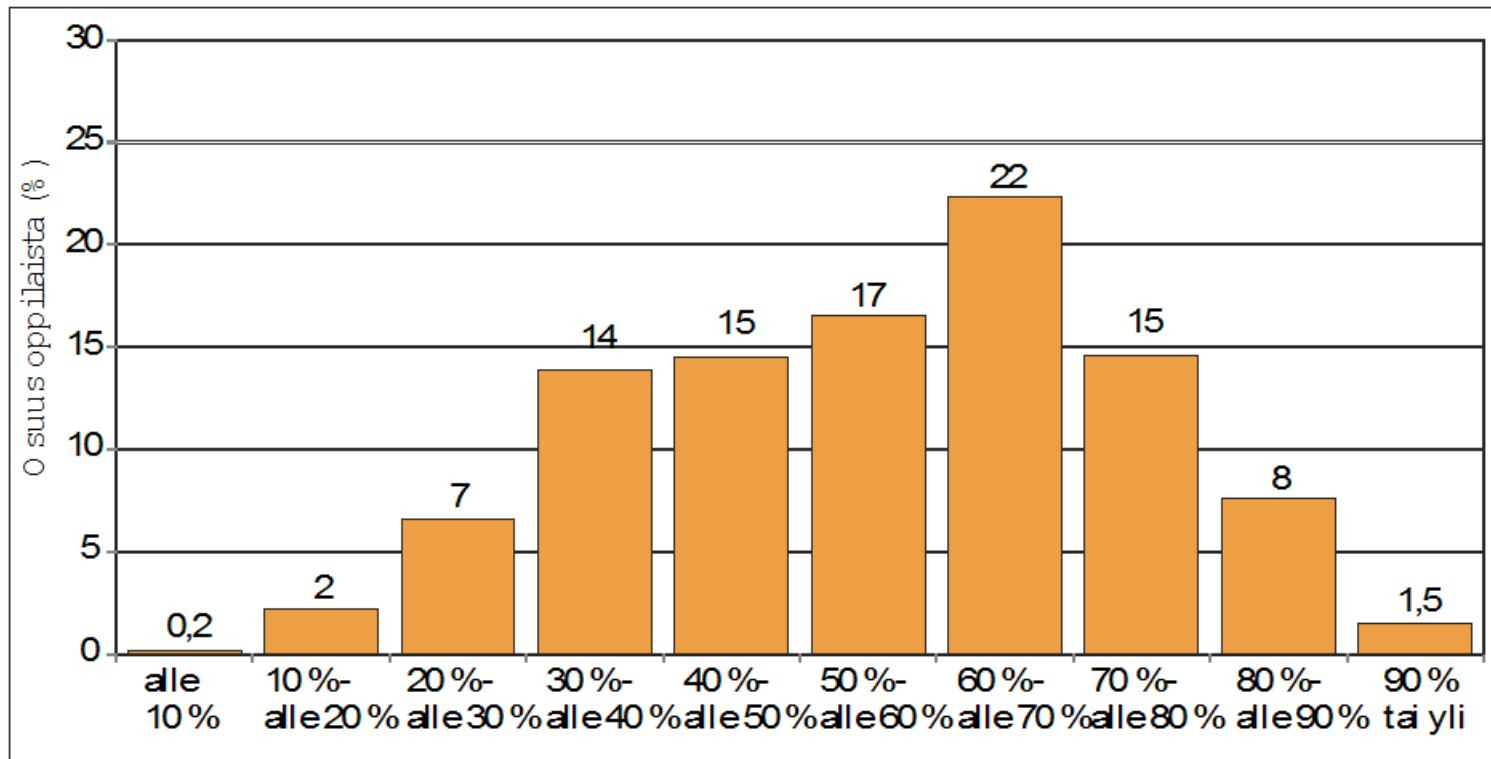

Päätulokset: kielentuntemus

Osaamisen yleistaso (keskimääräinen ratkaisuosuus)

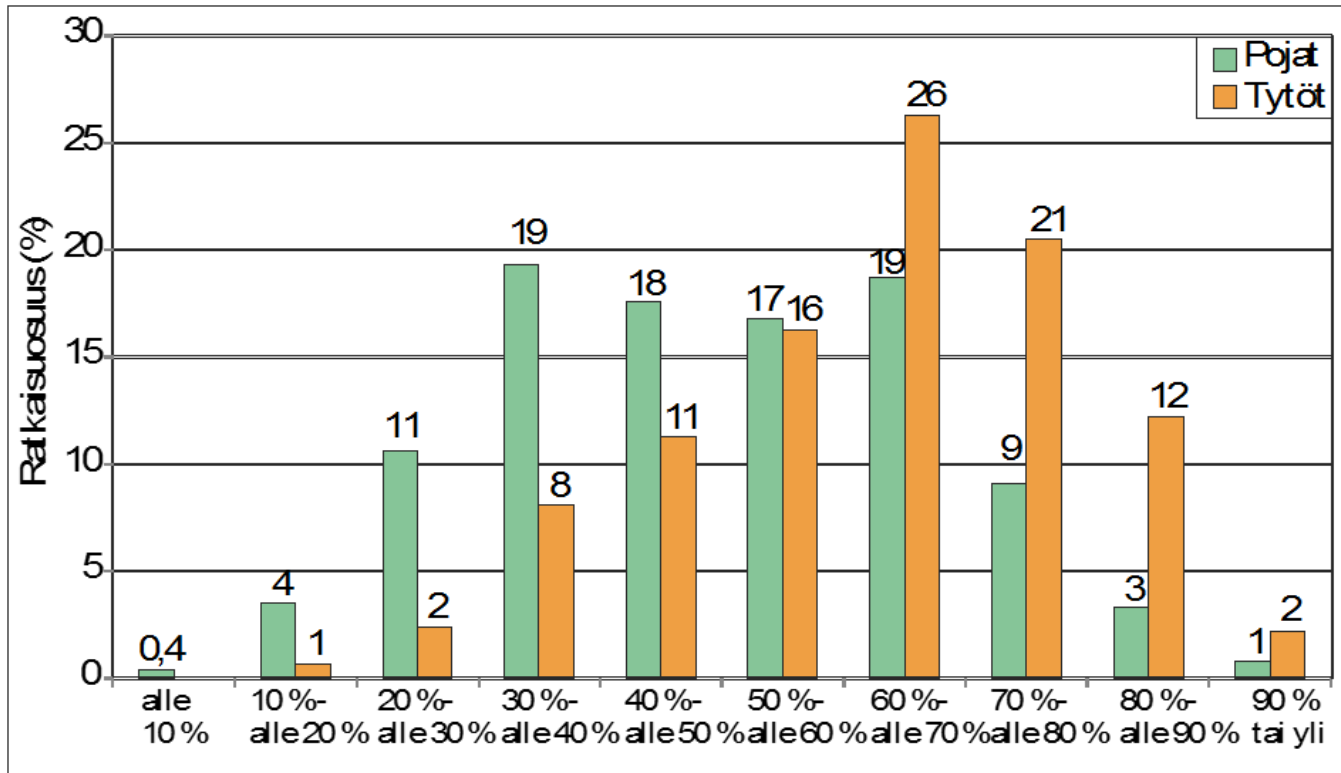
- Arvioinnin paperiversio: 56 % (tytöt 62,6 % ja pojat 49,6 %)
- Arvioinnin sähköinen versio: 51 % (tytöt 56,2 % ja pojat 44,2 %)
- Osaamisen ero tyttöjen ja poikien välillä oli suuri ja poikien taitojen vaihtelu hieman tyttöjen taitojen vaihtelua suurempaa. Ero oli suurimmillaan yleiskielen normien hallintaa mittaavissa tehtävissä.
- Yhteen kielimuotoon tai virhetyyppiin keskittyvät monivalintatehtävät taidettiin parhaiten.
- Monelle oppilaalle kielen ja kielenkäytön havainnointi, ajattelu ja arviointi, päätelmien tekeminen ja niiden kielentäminen oli hankalaa.

Neljäsosa oppilaista pääsi vähintään 70 %:n ratkaisuosuuteen, mutta melkein yhtä monelle oppilaalle tehtävistä oli haasteellinen.

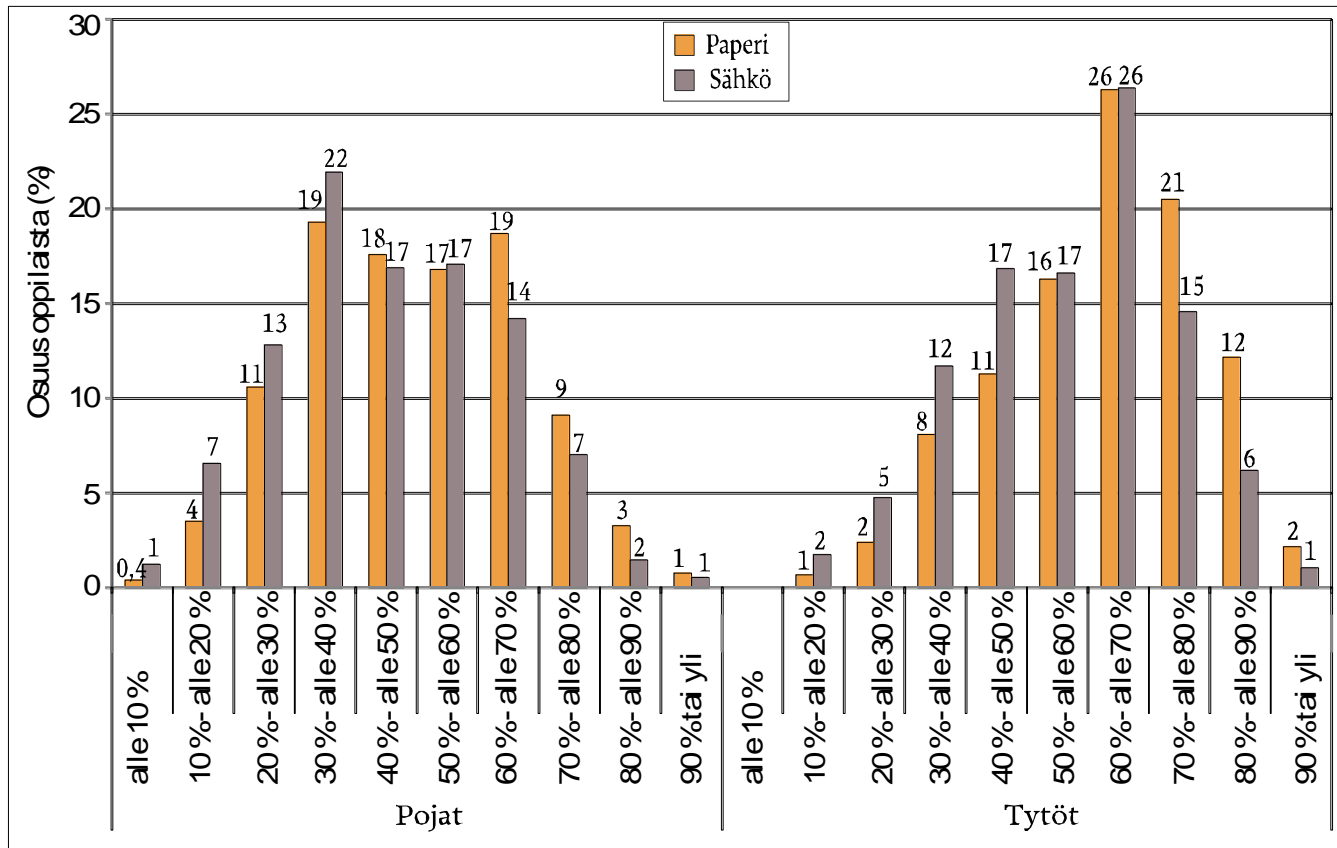
KUVIO 1. Kielentuntemuksen ratkaisuosuuksien jakauma arvioinnin paperiversiossa

Puolet tytöistä ylsi vähintään 65 %:n ja puolet pojista vähintään 48 %:n ratkaisuosuuteen. Osaamisen ero on tilastollisesti merkitsevä ja merkitykseltäänkin varsin suuri.

KUVIO 2. Kielentuntemuksen ratkaisuosuuksien jakauma sukupuolen mukaan arvioinnin paperiversiossa

Työillä sähköisen arvioinnin tulos oli 6 ja pojilla 5 prosenttiyksikköä paperiversiosta tulosta alempi. Suurimmillaan ero paperiversioon oli painopistealueella Yleiskielen normit.

KUVIO 3. Kielentuntemuksen ratkaisuosuuksien jakauma sukupuolen mukaan sähköisessä ja paperiversiossa

Kirjoittamisen viitekehys

POPS 2004: vuorovaikutus, konteksti, tekstilaji ja tavoite

Kolme tehtävää

- Kesätyöpaikkahakemus
- Vastine
- Kuvaus tai uutinen (vuoden 2001 tehtävä)

Painopistealueet: Tekstilajit ja Yleiskielen normit

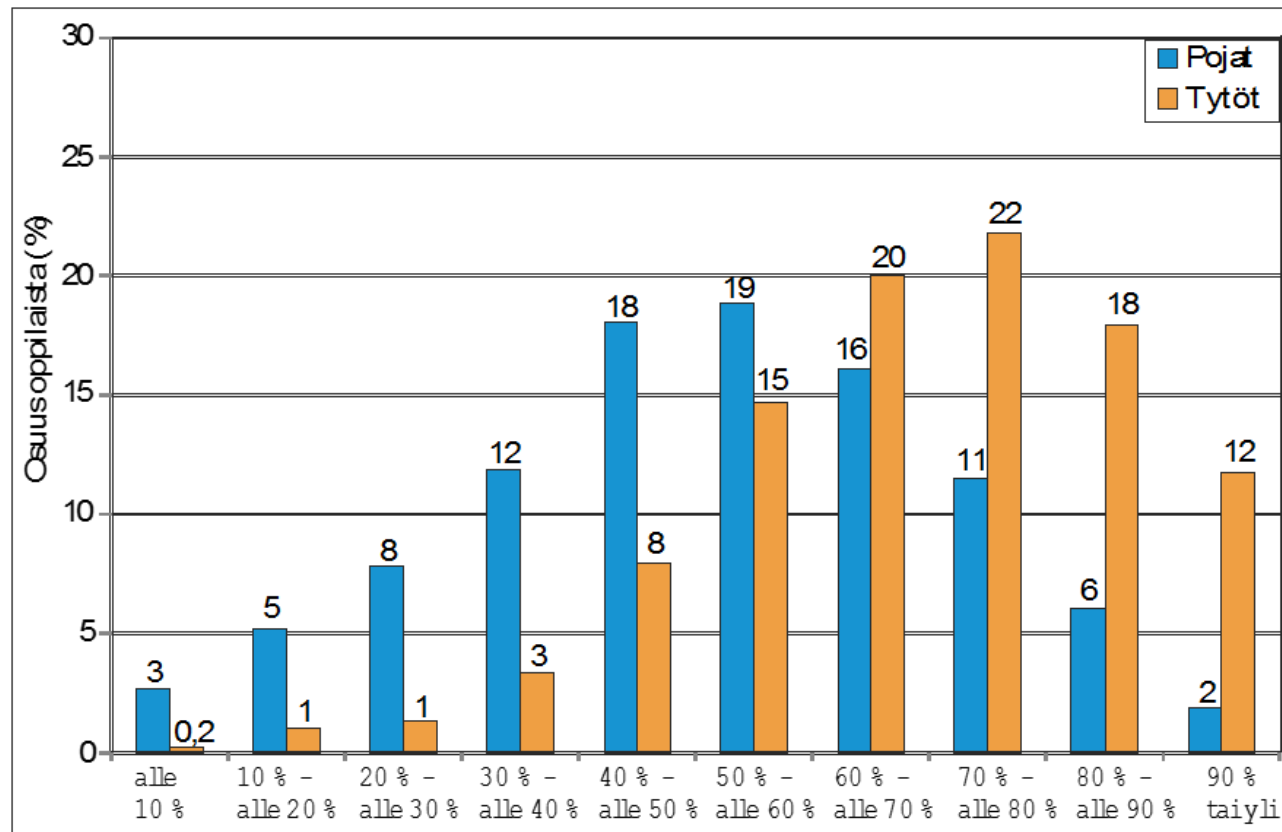
Päätulokset: kirjoittaminen

Osaamisen yleistaso (keskimääräinen ratkaisuosuus)

- Arvioinnin paperiversio: 59 % (tytöt 68,2 % ja pojat 50,5 %)
- Arvioinnin sähköinen versio: 57 % (tytöt 65,0 % ja pojat 47,5 %)

- Osaamisen ero oli tyttöjen ja poikien välillä suuri ja poikien taitojen vaihtelu hieman tyttöjen taitojen vaihtelua suurempaa. Tyttöjen ja poikien erot olivat suurimmillaan parhaiten osatussa kirjoitustehtävässä eli kesätyöpaikka-hakemuksessa.

- Tekstilajin mukainen kirjoittaminen hallittiin päätulosten tapaan. Tytöt hallitsivat yleiskielen normit poikia paremmin (paperi tytöt 72 % ja pojat 50 %; sähkö tytöt 66 %, pojat 48 %).

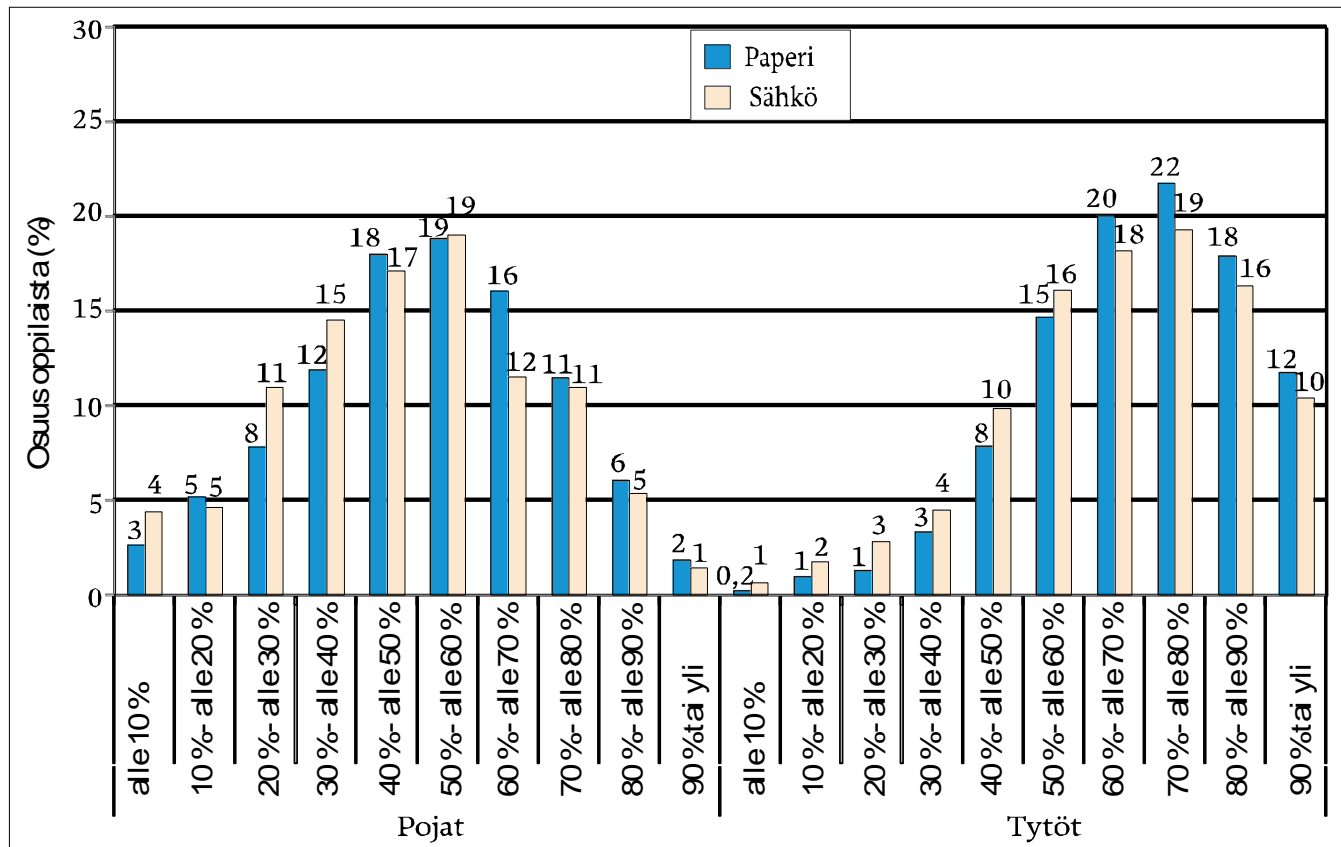

Osaamistasoltaan korkeimmalle yltäneet tytöt eivät mahdollisesti voineet arvioinnissa näyttää parasta osaamistaan. Vastaavasti ei välttämättä tavoitettu myöskään sitä, miten heikkoja kaikkein heikoimpaan tulokseen jääneet pojat todella olivat.

KUVIO 4. Kirjoittamisen ratkaisuosuuksien jakauma sukupuolen mukaan arvioinnin paperiversiossa

Sähköisen arvioinnin tulos oli noin on noin 3 prosenttiyksikköä paperiversion tulosta alempi. Kirjoitustehtävien yleiskielen normien hallinnassa tyttöjen tulos oli 6 ja poikien 2 prosenttiyksikköä alempi kuin arvioinnin paperiversiossa.

KUVIO 5. Kirjoittamisen ratkaisuosuuksien jakauma sukupuolen mukaan sähköisessä ja paperiversiossa

Alueellinen tasa-arvo

Alueelliset erot olivat pieniä. **Kuitenkin Itä-Suomessa** ero arvioinnin **paperi- ja sähköisen version** tulosten välillä oli sekä tytöillä että pojilla AVI-alueiden suurin. **Lapissa** tyttöjen sähköisen arvioinnin kirjoittamisen tulos ja samalla kokonaistulos sekä **Länsi- ja Sisä-Suomessa** poikien kirjoittamisen tulos oli hieman parempi paperiversioon verrattuna.

Eri kuntatyypeistä taajaan asuttujen alueiden oppilaat menestyivät arvioinnin sähköisessä versiossa heikoiten.

Koulujen välinen vaihtelu oli pientä, kirjoittamisessa hieman suurempaa kuin kielentuntemuksessa, jossa oppimistulosten vaihtelusta 6 % selittyi arvioinnin paperiversiossa (sähkö 5 %) koulujen välisillä eroilla ja kirjoittamisessa 9 % (sähkö 10 %).

TAULUKKO 2. Kirjoittamisen opetuksen ja opiskelun käytänteet opettajien ja oppilaiden käsitysten mukaan

	Yhdessä kirjoittaminen	Vuorovai- kutteinen kirjoittami- nen	Prosessi- kirjoitta- minen	Palautteen antaminen ja saami- nen	Yksin kirjoitta- minen ja numero- arviointi	Eri teksti- lajien kir- joittaminen	Tekstien kirjoittami- nen tekstin- käsittely- ohjelmalla	Mahdollisuus ilmaista itseä omalla persoo- nallisella tavalla
Opettajat	3,1	3,0	3,1	3,4	4,3	3,8	3,2	4,0
Oppilaat	2,7	2,5	2,7	2,8	4,1	3,3	3,0	3,2

Osaamista selittäviä tekijöitä

- **Sukupuoli** (tyttö)
- **Jatko-opintosuunnitelmat** (lukio)
- **Vanhempien koulutustausta** (ylioppilas) ja **kiinnostus lapsen koulutyötä kohtaan**
- **Kotitehtävien tekeminen**
- **Lukuharrastus** (ainakin yhden kirjan lukeminen kuukausittain)
- **Muodollisesti kelpoinen äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja**
- **Oppilaan myönteiset opiskeluasenteet:**
  - *Oppiaineen opiskelusta on hyötyä!* ja *Luotan omaan osaamiseeni!*
  - *Haluan kehittyä kielenkäyttäjänä!* ja *Pidän kielentuntemuksen opiskelusta!* (erityisesti kirjoittamisen tuloksiin)
  - *Kirjoittamisen opiskelusta on hyötyä!*

Kehittämis ehdotuksia

- Oppiaineen opiskelua ja oppimateriaalia on kehitettävä siten, että useammat oppilaat kokevat opiskelun hyödylliseksi, merkitykselliseksi ja omaan maailmaansa kuuluvaksi.
- Oppilaiden luottamusta omaan havaintokykyyn, ajatteluun sekä päättely- ja perustelutaitoon on tuettava.
- Kielitieto auttaa kielitaitoa.
- Kirjoitustaitojen suurten erojen perusteella on pohdittava, miten koulu voisi tarjota kullekin oppilaalle sopivan haastavat oppimisen mahdollisuudet ja tukea taidoissa kehittymiseen.
- Yksin kirjoittamisen lisäksi tarvitaan vuorovaikutteisia kirjoitustilanteita ja yhdessä kirjoittamista.
- Oppilaille on taattava yhdenvertaiset mahdollisuudet tieto- ja viestintätekniikan käyttöön eri puolilla maata, eri kuntatyypeissä ja kaikissa kouluissa.
- Oppilaalla on oikeus saada realistista palautetta ja realistinen kuva omasta osaamisestaan ja taidoistaan sekä erityisesti päättöarvosanat samoin perustein – sukupuoleen, opettajaan ja kouluun katsomatta.

Arviointiraportit

Harjunen, Elina & Rautopuro, Juhani 2015. **Kielenkäytön ajattelua ja ajattelun kielentämistä. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimistulokset perusopetuksen päättövaiheessa 2014: keskiössä kielentuntemus ja kirjoittaminen**

<http://karvi.fi/publication/kielenkayton-ajattelua-ja-ajattelun-kielentamista>

Elina Harjunen (toim.) Tekstit puntarissa. Ajatuksia äidinkielen ja kirjallisuuden oppimistuloksista perusopetuksen päättövaiheessa 2014 ja 2010. www.karvi.fi/publication/tekstitpuntarissa

Kielenkäytön ajattelua ja ajattelun kielentämistä – Tiivistelmä

<https://karvi.fi/publication/kielenkayton-ajattelua-ja-ajattelun-kielentamista-tiivistelma/>

